

Ýoel kitaby we Laodikeýa döwürli Ýedinji gün adwentist ybadathanasy - Otuzynjy bölüm

Jeff Pippenger

2026-01-16

Otuz Sany

Matta kitabyndaky Mesih baradaky amala aşmalaryň içine soňky döwrüň ýol belgisi, habaryň resmileşdirilmeginiň ýol belgisi, 9/11 ýol belgisiniň iki şaýady girýär: olaryň biri Laodikýa üçin içki habaryň şaýady, beýlekisi bolsa Ýslamyň terrorizminiň daşky habarydyr. 9/11 ýol belgisiniň Matta kitabyndaky on iki Mesih baradaky amala aşmanyň ikisi bilen şekillendirilmegi ýerliklidir, çünki 9/11 içinde hemişe iki esse gaýtalanma bolýan ikinji perişdäniň habary bar. 2020-nji ýylyň 18-nji iýulyndaky ölüm biziň garan başynjy ýol belgimizdi; soňra 2023-nji ýylyň iýulyndaky çölde gygyryjy ses altynjy boldy, 2024-nji ýyldaky direliş bolsa ýedinji boldy. Sekizinji Mesih baradaky amala aşma Ýarygije Gykylygydyr.

Sekizinji Mesihe degişli ýol belgisi ýarygije gygyrşydyr

Bularyň hemmesi pygamber arkaly aýdylan sözün berjaý bolmagy üçin edildi: «Sion gyzyna aýdyň: Ine, seniň Patyşan saňa gelýär, mähirli bolup, eşege, ýagny eşegiň taýçanagyna münen halda». Matta 21:4, 5.

Çaklama

Eý, Sion gyzy, örän şatlan; joşgun bilen gygyr, eý, Iýerusalim gyzy: ine, seniň Patyşan saňa gelýär; Ol adyldyr we halas ediş getirýändir; pesgöwünlidir, eşege, hatda eşegiň taýçanagyna münüp gelýändir. Zakarýa 9:9.

Baş ýüz ýyl ön Reb Zakarýa pygamber arkaly şeýle diýip yglan edipdi: “Şatlyk bilen joş, eý Sion gyzy; gygyryp begen, eý Iýerusalim gyzy. Ine, seniň Patyşan saňa gelýär. Ol adyldyr we gutulyş getirýändir; pesgöwünlidir, eşege, hatda ýaş eşegiň taýyna münüp gelýändir.” [Zakarýa 9:9.] Şägirtler Mesihiň höküm edilmäge hem-de ölüme barýandygyna düşünen bolsadylar, bu pygamberligi ýerine ýetirip bilmezdiler.

“Şonuň ýaly-da, Miller we onuň ýoldaşlary pygamberligi berjaý etdiler hem-de ylhamyň dünýä berilmelidigini önünden aýdyp goýan habaryny ýetirdiler; ýöne eger olar özleriniň lapykeçligini görkezýän we Reb gelmezden ozal ähli milletlere wagyz edilmegi üçin başga bir habary beýan edýän pygamberliklere doly düşünen bolsalar, bu habary berip bilmezdiler. Birinji we ikinji perişdäniň habarlary öz wagtynda berildi we Hudaýyň olaryň üsti bilen berjaý etmegi niýet eden işini amala aşyrdy.” The Great Controversy, 405.

Hudaýyň pygamberlik Sözüniň nädogry düşünilmegi Mesihiň dabaraly girişiniň taryhy bilen hem, 1844-nji ýylda Ýarygije Gykylygyň habarynyň yglan edilmeginiň oňa meňzeş taryhy bilen hem baglanyşyklydy. Bir ýüz kyrk dört münden “olaryň lapykeçligini görkezýän pygamberliklere” düşünmek talap edilýär. Ylhamyň onunjy babynda Ýuhanna önünden, agzynda süýji boljak kiçi

kitabyn habarynyň aý boljakdygy barada habarly edilýär.

“Biz geljekden gorkmaly hiç zadymyz ýok, diňe Rebbiň bizi nähili alyp barandygyny hem-de geçmiş taryhymyzda Onuň öwredişini unudanymyzdan başga.” Life Sketches, 196.

Geçmişdäki “Rebbiň ýol görkezmesi”, başga-da tagallanyň işleri arasynda, sanlardaky bir ýalňyşy Onuň eliniň örtmegi hökmünde görkezilýär; çünki Milleritleriň özleriniň lapykeçligini öňünden düşünmeleri in gowusy bolmadyk ýaly, haçdaky lapykeçlikleriniň ähli düzümlerine şägitleriň hem öňünden doly düşünmeleri in gowusy däl. Emma Gije ýarym Agrysynyň yglan edilişiniň taryhy göýä jennete alyp barýan hut şol ýagtylyk hökmünde tanadylýar, we bu Ellen White-yň in ilkinji görnüşinde bellenip geçilýär. Bir ýüz kyrk dört mün şägitleriň hem-de Milleritleriň lapykeçliklerine düşünmelidir. Şol ýagtylygy ret etmek ýoldan gaçmakdyr.

“Olaryň ýolunyň başynda yzlarynda parlak bir ýagtylyk goýlupdy; bir perişde maňa onuň «gijäniň ýarysyndaky nalyş» diýilýändigini aýtdy. Bu ýagtylyk tutuş ýol boýy şöhle saçýardy we olaryň bütremekleriniň öňüni almak üçin aýaklaryna nur berýärdi.

“Eger olar özlerinden öň bolup, olary şähre tarap alyp barýan Isany gözleriniň önünde saklasalary, onda aman bolardylar. Emma köp geçmänkä olaryň käbiri ýadady we şäheriň juda uzakdadygyny aýdyp, oňa eýýäm girer öýdendiklerini bildirdiler. Şonda Isa Öz şöhratly sag goluny galdyryp, olara ruh berýärdi; Onuň golundan bir ýagtylyk çykyp, advent toparynyň üstünde tolkun atýardy, olar bolsa: ‘Alleluia!’ diýip gygyryşýardylar. Başgalar bolsa paýhaslylyk bilen olaryň aňyrsyndaky ýagtylygy inkär edip, şu wagta çenli olary öňe alyp çykaranyň Hudaý dældigini aýtdylar. Olaryň aňyrsyndaky ýagtylyk söndi, şeýdip olaryň aýaklary doly garaňkylykda galdy; olar bütrediler, nyşany hem-de Isany gözden saldylar we ýoldan gaçyp, aşakdaky garaňky hem-de pis dünýäniň içine ýykyldylar.” Christian Experience and Teachings of Ellen G. White, 57.

Sekizinji ýol belgisi, Mesihniň Ýerusalime dabaryly girişinde nusga alnan Ýarygije Çykylygydyr.

“Gijäniň ýarysyndaky ah-nala delil arkaly beýle bir ýaýradylan däl, hernäçe-de Mukaddes Ýazgylaryň subuty aýdyň hem gutarnykly bolan bolsa-da. Onuň bilen bilede jany herekete getirýän bir iteriji güýç bardy. Hiç bir şübhe, hiç bir sowal ýokdy. Mesihniň Ýerusalime şöhratly girişiniň pursatynda, baýramy berjaý etmek üçin ýurduň dürli künjeklerinden ýyganan halk Zeýtun dagyna üýşüp bardy; olar Isany ugradýan mähellä goşulanlarynda, şol pursatyň ylhamyny kabul edip, “Rebbiň adyndan gelýän mübärekdir!” diýen nidany güýçlendirmäge kömek etdiler. [Matthew 21:9.] Edil şonuň ýaly-da, Adventist ýygnaclaryna üýşüp gelen imansyzlar — käbirleri bilesigeliçlikden, käbirleri bolsa diňe masgaralamak üçin — “Ine, Güýew gelýär!” diýen habara ýoldaş bolýan ynandyryjy güýji duýdular.” Ruhy pygamberçilik, 4-nji tom, 250, 251.

Soňky günlerde paýhasly gyz bolmak, pygamberlik zerurlygyna görä, şol paýhasly gyzlaryň lapykeçligi başdan geçirmegini talap ederdi; bu bolsa öz gezeginde timsalyň gijä galmak wagtyny getirýär. Gijä galmak wagtynyň tejribesiz sen ne paýhasly, ne-de akmak gyzsyn.

Matta 25-däki on gyzyň timsaly hem Advent halkynyň tejribesini şekillendirýär. Beýik Jedel, 393.

Her nähili bolsa-da, ahyrzaman akyllы gyzlary 1844-nji ýylyň 19-njy apreline gabat gelen göwnüçökgünligi başdan geçirmelidirler, çünki timsalyň tejribesi Ylhamda Ýahýanyň gyzlar hökmünde kesgitleýän ýüz kyrk dört münüň tejribesidir.

Bular aýallar bilen özlerini hapalamadyklar; sebäbi olar päkdirler. Bular Guzynyň nirä gitse, onuň yzyna düşýänlerdir. Bular adamlaryň arasyndan satyn alnyp, Hudaýa we Guza ilkinji miweler hökmünde bagyşlananlardyr. Ylham 14:4.

Mesihiň näçe timsaly göni we anyk görnüşde sözme-söz ýerine ýetirilýän diýip kesgitlenendir? Her bir timsal sözme-söz ýerine ýetiriler, ýöne on gyzyň timsaly aýratynlykda geçmişde-de, geljekde-de “sözme-söz” ýerine ýetirilýän hökmünde beýan edilendir. Ol 1844-nji ýyldan başlap, Mihail turýança we adamyň synag möhleti tamamlanýança häzirki hakykat bolup galmaly üçünji perişde bilen deňeşdirilýär.

“Men köplenç on gyzyň timsalyna salgylanýar; olaryň başy paýhasly, başy bolsa akylsyzdy. Bu timsal iň ownuk jikme-jigine çenli ýerine ýetirilipdir we ýerine ýetiriler, çünki onuň hut şu wagta degişli aýratyn ulanylyşy bar; hem-de üçünji perişdäniň habary ýaly, ol ýerine ýetirilipdir we zamanyň ahryna çenli häzirki hakykat bolmagynda dowam eder.” Review and Herald, 1890-njy ýylyň 19-njy awgusty.

Zamanyň ahryna çenli on gyzyň timsaly häzirki hakykatdyr, we Gijeki ýarym çagyryşy ýene-de sözün doly manysynda ýerine ýetiriler.

“Erbetligiň içinde, aldawda we mekirlilikde, hatda ölümiň kölegesiniň astynda ýatan bir dünýä bar,—ukuda, ukuda. Olary oýarmak üçin kimler jan ezýetini duýýar? Haýsy ses olara ýetip biler? Meniň pikirim geljege görildi, şonda ysarat berler. ‘İne, Güýew gelýär; Ony garşylamaga çykyňlar.’ Emma käbirleri öz çyralaryny doldurmak üçin ýag edinmegi gijikdirerler, we şonda olar örän giç ýagdaýda, ýag arkaly aňladylyan häsiýetiň başga birine geçirilip bilinmeýändigini bilerler.” Review and Herald, February 11, 1896.

Ýarygijäniň hereketinde Gije ýaryndaky gykylyk gözýetimdäki indiki ýolgörkezijidir. Şol ýolgörkeziji Ýekşenbe kanunyndan ön wepalylara garşy başlanýan yzarlanma bilen utgaşýar. Şol yzarlanma daşarkydyr hem içerikidir, içerki yzarlanma bolsa iki aýratyn nyşany öz içine alýar. Şol nyşanlaryň biri Ýahudadyr, beýlekisi bolsa Sinedriondur.

Dokuzynjy Mesihe degişli ýol belgisi 30 kümüş teňňe üçin döňüklikdir.

Şonda Ýermeýa pygamber arkaly aýdylan söz ýerine ýetdi: «Olar Ysraýyl ogullarynyň arasynda bahasy kesilen, özleriniň baha kesen Onuň otuz kümüş puluny aldylar; we Rebbiň maňa buýruşy ýaly, olary küýzegäriň meýdany üçin berdiler». Matta 27:9, 10.

Öňünden aýtma

Men olara diýdim: Eger muny laýyk görseňiz, hakymy beriň; bolmasa-da, goýuň. Şeýlelikde, olar meniň hakym hökmünde otuz kümüş teňňe ölçäp berdiler. Reb maňa aýtdy: Muny küýzeçä zyň — olaryň maňa biçen nähili ýokary bahasy! Men şol otuz kümüş teňňäni alyp, Rebbiň öýünde küýzeçä zyňdym. Zekerýa 11:12, 13.

Ýahudanyň dönükligi galp ruhanylaryň dönükligini aňladýar, çünki 30 sany ruhanylaryň ýaşyny aňladýar. Ruhanylar, olar Lewiler hem bolup, Ähtiň Ilçisi tarapyndan altyn we kümüş kimin päklenilýärler. Ýahudanyň otuz kümüş teňňesi Ýekşenbe kanuny wagtynda galp ruhanylaryň arassalanyp aýrylmagyny aňladýar; Ýahuda haçdan edil öň ölen bolsa-da, şonda-da şol bir gün bolupdy. Ýahuda Sinedrionyň nyşany dälidir; ol Mesihniň şägirtleriniň arasynda hasap edilendir öýdülen biriniň nyşanydyr.

Mesihniň şägirdi hökmünde, siz Isanyň mesh edilmeginiň şägirdi bolduňyz. Onuň çokundyrylyşynda bolan mesh edilme Isanyň adyny Isa Mesih edip üýtgetdi, çünki “Mesih” diýmek — mesh edilen diýmekdir. Şonda Onuň ady üýtgedi, sebäbi şonda Ol köp adamlar bilen bir hepde üçin ähti tassyklamalydy, we äht gatnaşyklarynyň baş nyşanlarynyň biri üýtgedilen addyr. Isa çokundyrylyşynda güýç bilen mesh edildi. Mesihniň şägirdi bolmak, Onuň çokundyrylyşynyň şägirdi bolmak diýmekdi. Güýç bilen mesh edileni hut Onuň çokundyrylyşy wagtyndady. Petrusyň Matta 16:18-däki beýany hristian ylahyýet dünýäsinde “Hristian Ykrarçylygy” diýlip tanalýar. Ol ylahyýetçiler bilen alymlaryň arasynda ara alnyp maslahatlaşylýan beýik mowzuklaryň biridir. Adatça, ylahyýetçileriň we alymlaryň bir meseläni ara alyp maslahatlaşmagy hiç hili, ýa-da belki diňe ujypsyz ähmiýetli bir zady görkezýär, emma esasy nokat şudur: hristiançylyk Isanyň mesh edilende, şondan soň Mesih bolandygyna düşünýär.

Ol olara: «Meni kim diýersiňiz?» diýdi. Şonda Simun Petrus jogap berip: «Sen Mesihsiň, diri Hudaýyň Oglusy» diýdi. Matta 16:15, 16.

Petrusyň asyl ady hut şol hakykaty aňladýardy, çünki Simon Barjona diýmek “kepderiniň habaryny eşidýän” diýmekdir; bu bolsa Onuň çokundyrylmagynyň habarydy. Onuň çokundyrylmagy 9/11 bilen gabat gelýär, we Ýahuda belli bir wagtda 9/11-e düşünýändigini ykrar eden, emma soňra ýolda azaşýan adamlary aňladýar. Ýahuda Sinedrionyň nyşany dälidir, çünki olar Laodikiýadaky Ýedinji Günüň Adventistler ybadathanasyny aňladýar. Ýahuda Sinedriona şaýatlyk berdi, emma Sinedrionyň gozgalaňynyň nyşanasy Ýahudanyň gozgalaňyndan tapawutlydyr. Sinedrionyň gozgalaňy aşakdaky düýşde beýan edilýär.

“Ýazgylarymy ýygnap aldym, bizem ýolagçylygymyza ugradyk. Ýolda Orange-de iki ýygnak geçirdik we ýygnagyň peýda tapandygyna hem ruhlandyrylandygyna subutnamalar gördük. Biz özümüz hem Rebbiň Ruhy arkaly täzelendik. Şol gije düýş gördüm: men Battle Creekde ekenim, gapynyň gapdalyndaky aýnadan daşary seredip, öýe tarap iki-ikiden ýöriş edip gelýän bir topary gördüm. Olar gazaply we berk tutanýerli görünýärdiler. Men olary örän gowy tanaýardym we olary kabul etmek üçin myhmanhana otagynyň gapysyny açmaga öwrüldim, ýöne ýene bir gezek seredeýin diýip pikir etdim. Görnüş üýtgäpdi. Indi topar katolik ýörişiniň keşbinde görünýärdi. Biriniň elinde haç, beýlekisiniň elinde gamyş bardy. Olar ýakynlaşanlarynda, gamyş göterýän adam öýüň daşyndan tegelek aýlanyp, üç gezek şeýle diýdi: ‘Bu öý gadagan edildi. Emläkleri müsadere edilmelidir. Olar biziň mukaddes tertibimize garşy gürlədiler.’ Meni elhenç gorky gaplap aldy, men öýüň içinden ylgap geçip, demirgazyk gapydan çykdy-da, özümli-özümü bir toparyň arasynda tapdym; olaryň käbirini tanaýardym, ýöne paş edilmek gorkusy bilen olara bir söz hem aýtmaga het etmedim. Men niredе öwrülsem-de, höwesli, içgin sorajy gözlerе gabat gelmezden aglap-doga edip biljek bir künje

ýer gözlemäge synanyşdym. Men ýygy-ýygydan şeýle gaýtalaýardym: ‘Munuň manysyna diňe düşünip bilsedim! Maňa näme aýdanymy ýa-da näme edendigimi aýdyp berseler!’”

“Harytlarymyzyň müsadire edilýändigini görenimde, köp agladym we doga etdim. Töweregimdäkileriň ýüz keşplerinden maňa duýgudaşlyk ýa-da rehim okamagy çalyşdym; hem-de maňa ýüzlenip, meni köşeşdirerler diýip pikir eden birnäçe adamyň keşbini synladym, ýöne olar başgalar tarapyndan görler öýdüp gorkmasalarydy. Köpçüligiň arasyndan çykyp gitmek üçin bir gezek synanyşyk etdim, emma gözegçilik astyndadygymy görüp, niýetimi gizledim. Soň sesli aglap başladym we şeýle diýdim: ‘Kaş, diňe maňa näme edenimi ýa-da näme diýenimi aýdaýsadylar!’ Men bilen şol bir otagda düşekde uklap ýatan ýanyoldaşym sesli aglaýanymy eşidip, meni oýatdy. Ýassygyma çenli ýaş bolupdy, ruhumy bolsa çuň gynançly basylma gurşap alypdy.” Testimonies, volume 1, 577, 578.

Pygamberleriň öz ýaşan günlerinden has köp ahyrzaman hakda gepleýändikleri baradaky ýörelgäni ulanmak, Ýedinji Gün Adwentist ybadathanasynyň ýolbaşçylary üçin örän çynlakaý bir soragy orta atýar. Uýam Waýt öz “ýazgylaryny” “ýygnap aldy” we Battle Creeke gaýdyp barmak ýoluna başlady. Battle Creek şol wagt işiň merkezi ýüregi bolupdy, edil şu gün Tacoma Parkyň bolşy ýaly, ýa-da Mesihiň günlerinde Iýerusalim ýaly. Ol sapar üçin ýazgylaryny ýygnap aldy, muny bolsa öz ýazgylary bilen baglanyşykly başdan geçirip gelen bir göreşini beýan edenden soň etdi. Onuň düýşüniň mazmuny onuň ýazgylary hakdadyr. Bu göreş Wright şäherçesinde bolup geçdi.

“Wraýtda bolýan wagtymyzda, 11-nji sany üçin taýýarlan golýazmamny neşirýat edarasyna iberipdik, men bolsa ýygnakdan boş wagtlarymyň tas her pursatyny 12-nji sany üçin material ýazmaga sarp edip, gowulaşýardym. Wraýtdaky ýygnak üçin zähmet çekýän döwrümde meniň hem beden, hem-de akyl güýjüm örän agyr synaga salnypdy. Men dynç almalydygymy duýýardym, emma ýeňillik tapmaga hiç hili mümkinçilik görüp bilmeýärdim. Men hepdede birnäçe gezek halka ýüzlenip çykyş edýärdim we şahsy şaýatlyklar görnüşinde köp sahypa ýazýardym. Janlar üçin alada meniň üstümdedi, duýan jogapkärçiligim hem şeýle uludy welin, her gije bary-ýogy birnäçe sagat ukyny alyp bilýärdim.”

Şeýle geplemekde we ýazmakda zähmet çekip ýörkäm, men Battle Creek-den ruhdan düşüriji mazmunly hatlary aldym. Olary okaýarkam, söz bilen beýan edip bolmajak derejede ruhy çökgünlik duýgusy meni gaplap aldy; bu akylyň azabyna çenli ýetip, gysga bir wagt üçin ýaşaýyş kuwwatlarymy ysmaz eden ýaly boldy. Üç gije diýen ýaly asla uklap bilmedim. Pikirlerim tolgunyşykly we çykgynsyzdy. Duýgularymy, elimden gelençe, ne ýanyoldaşymdan, ne-de ýanymyzda bolup, duýgudaşlyk bildirýän maşgaladan bildirmezlige çalyşdym. Irden we agşam maşgala ybadatyna goşulyp, ýüregimdäki ýüki uly Ýük Göterijiniň üstüne goýmaga çalyşanymda, çekýän zähmetimi ýa-da ruhy ýüregimdäki agyr ýüki hiç kim bilmedi. Emma dileglerim hasratdan ezilen ýürekden çykýardy, we doga-dileglerim gözegçilik edip bolmaýan gynanç sebäpli üzlem-saplam hem baglanyşyksyzdy. Gan beýnimiňe tarap atylp, meni köplenç sarsdyryp, tasdan ýykylaýjak edýärdi. Men köplenç burun ganamadan ejir çekýärdim, aýratyn hem ýazmaga synanyşyk edenimden soň. Men ýazuw işimi bir gapdala goýmaga mejbur boldum, emma üstümdäki alada we jogapkärçilik ýükininden saplanyp bilmedim; çünki meniň beýlekiler üçin şaýatlyklarym bardy, ýöne olary olara ýetirmäge ukyply dälдим.

“Meniňe ýene bir hat aldym; onda meniň Saglyk instituty baradaky maňa görkezilen zatlary ýazyp gutarýançam, 11-nji sany neşir etmegi gijikdirmek iň gowusy hasap edilyändigini habar berilýärdi, çünki şol kärhananyň jogapkärleri serişdeleri örän mätäçdi we doganlary herekete getirmek üçin meniň şaýatlygymyň täsiri zerurdy. Şondan soň men Institutyň garşysynda maňa görkezilenleriň bir bölegini ýazdym, emma beýnä gan çozmagy sebäpli ähli meseläni doly beýan edip bilmedim. Eger 12-nji sanynyň şeýle uzak gijikdiriljekdigini bilen bolsadym, onda 11-nji sanda ýerleşdirilen şol materialyň bölegini hiç ýagdaýda-da ibermezdim. Men birnäçe gün dynç alanyndan soň ýazmagymy ýene dowam etdirip bilerin diýip oýlapdym. Emma uly gynanjyma görä, beýnimiň ýagdaýy maňa ýazmagy mümkin däl etdi. Umumy bolsun ýa-da şahsy bolsun, şaýatlyklary ýazmak pikiri taşlandy, we olary ýazyp bilmeýändigim sebäpli men üznüksiz ejir çekýärdim.”

“Şu ýagdaýda, Battle Creeke dolanyp, ýollaryň palçyly, bozulan ýagdaýda galýan wagtynda şol ýerde galmagymyzyň we meniň şol ýerde 12-nji sany tamamlmagymyň makul bilinendigi karar edildi. Adamsym Battle Creekdäki doganlaryny görmäge, olar bilen gepleşmäge hem-de Hudaýyň onuň üçin edip duran işinde olar bilen bile şatlanmaga juda islegli idi. Men ýazgylarymy ýygnadym, biz hem ýolumyza düşdük. ...” Testimonies, 1-nji tom, 576, 577.

Soňky günlerde, Battle Creek we onuň “gowy tanaýan” adamlary hökmünde şekillendirilýän Ýedinji gün Adventist ybadathanasynyň ýolbaşçylygy katolik ýörişine öwrüldi. Ýedinji gün Adventist ybadathanasynyň ýolbaşçylygy katolik ýörişine öwrüldi. Düşde olar “iki-iki bolup” geldiler: biri gamyş bilen, beýlekisi haç bilen. Olar jaýyň daşyndan tegelek çekip, üç gezek şeýle yglan etdiler: “Bu jaý gadagan edilendir. Emläkler konfiskasiýa edilmelidir. Olar biziň mukaddes tertibimize garşy gürlediler.” Battle Creek-iň katolik ýolbaşçylarynyň “konfiskasiýa eden” “jaýdaky” “emlakler” näme? Katolik ybadathanasynyň haýsy “mukaddes tertibine” “garşy gürlenildi?”

Has göni sorag şeýle hem bolup biler: «Katolisizmiň haýsy ordeni inkwizisiýada öňe çykdy?» Inkwizisiýa iň ilki Ýezuitle taryha gelmezden ozal Dominikanlar ordeni bilen başlandy, emma olar oňa goşulandan soň, rehimsizligiň we gan döküşligiň baýdakdary bolan ordene öwrüldiler.

Hristian dünýäsiniň hemme ýerinde protestantçylyk gorkunç duşmanlar tarapyndan howp astyna salyndy. Reformasiýanyň ilkinji ýeňişleri yzda galandan soň, Rim onuň ýok edilmegini amala aşyrmaga umyt edip, täze güýçleri çagyrdy. Hut şu döwürde iyezuitler ordeni döredildi; ol papalygyň ähli goragçylarynyň arasynda iň rehimsiz, iň ynsapsyz we iň güýçlüsi boldy. Ýer ýüzündäki baglanyşyklardan we ynsan bähbitlerinden üzňe, tebigy söýginiň talaplary üçin öli, akyl bilen wyždan бүтинleý dymdyrylan bu adamlar öz ordenleriniňkiden başga hiç bir düzgüni, hiç bir baglylygy bilmeýärdiler we onuň güýjüni giňeltmekden başga hiç bir borjy boýun almayardylar. Mesihiň Hoş Habary özüne eýerijilere howp bilen ýüzbe-ýüz bolmaga we ejir çekmäge, sowukdan, açlykdan, zähmetden we garyplykdan gorkman, işkence guralynyň, zyndanyň we odun başynyň önünde hakykatyň baýdagyny belent tutmaga mümkinçilik beripdi. Şol güýçlere garşy göreşmek üçin iyezuitçilik öz yzyna eýerijilerini şeýle bir fanatizm bilen ylhamlandyrdy welin, bu olara şonuň ýaly howplary çekmäge we hakykatyň güýjüne garşy aldawyň ähli ýaraglaryny ulanmaga ukyp berdi. Olar üçin etmäge juda uly hiç bir jenaýat ýokdy, ulanmaga juda pes hiç bir hile ýokdy, geýmäge juda kyn hiç bir keşp ýokdy. Ebedi

garyplyga we pesgöwünlilige kasam eden bolsalar-da, olaryň öňünden ölçenilip goýlan maksady baýlygy we häkimiýeti gazanmak, protestantçylygy ýykмага we papa agalygyny täzeden dikeltmäge bagyşlanmakdy.

“Öz tertibiniň agzalary hökmünde görüňän mahalynda, olar mukaddeslik geýimini geýýärdiler, zyndanlara we hassahanalara baryp, näsaglara we garyplara hyzmat edýärdiler, dünýäni terk edendiklerini yglan edýärdiler we ýagşylyk edip gezen Isanyň mukaddes adyny göterýärdiler. Emma bu aýypsyz daşky görnüşiň astynda köplenç iň jenaýatkär we iň ölümlü niýetler gizlenýärdi. Bu tertibiň esasy ýörelgeleriniň biri maksadyň serişdäni aklaýandygydy. Şu kada boýunça, ýalan, ogrulyk, ýalan ant, adam öldürmek—bular diňe bagyşlanarly däl, eýsem, eger-de ybadathananyň bähbitlerine hyzmat edýän bolsalar, öwgä mynasyp hasaplanýardy. Jesuitler dürli geýimleriniň astynda döwlet wezipelerine aralaşyp, patyşalaryň geňeşçileri bolýançaýar ýokary çykdylar we halklaryň syýasatyny şekillendirdiler. Olar öz hojaýynlarynyň üstünden içalylyk etmek üçin hyzmatkär boldular. Olar şazadalaryň we asylzadalaryň ogullary üçin kollejleri, ýönekeý halk üçin bolsa mekdepleri döredtiler; protestant ene-atalaryň çagalary bolsa papalyk dessurlaryny berjaý etmäge çekilýärdi. Rim ybadatynyň ähli daşky dabary we görkezmesi akyly bulaşdyrmak, hyýaly haýrana goýup özüne bendi etmek üçin ulanyldy; şeýdip, atalaryň zähmet we gan bahasyna gazanan azatlygy ogullar tarapyndan satyldy. Jesuitler tiz wagtda бүтін Ýewropa ýaýradylar, olar nirä gitseler, şo ýerde papalygyň gaýtadan janlanmagy yz ýanyndan gelýärdi.”

Olara has uly häkimiýet bermek üçin, inkizisiýany gaýtadan dikeldýän bir papa bulla çykaryldy. Oňa, hatda katolik ýurtlarynda hem, umumy ýigrenç bilen garalandygyna garamazdan, bu elhenç tribunaly papalyk hökümdarlary tarapyndan ýene-de döredildi, we günün ýagtylygyna çydap bilmejek derejede aýylganç wagşyçylyklar onuň gizlin zyndanlarynda gaýtalandy. Köp ýurtlarda milletiň edil güli bolan münlerçe münler, iň päk we iň asyly, iň akylyly we ýokary derejede bilimli, takwa we özüni bagyş eden ruhy çopanlar, zähmetsöýer we watansöýüji raýatlar, parlak alymlar, zehinli sungatçylar, ussat hünärmenler öldürüldi ýa-da başga ýurtlara gaçmaga mejbur edildi.

“Şolar Roma tarapyndan Reformasiýanyň ýagtysyny söndürmek, Mukaddes Kitaby adamlardan çekip almak we Garaňky Asyrlaryň nadanlygyny hem-de yrymlaryny gaýtadan dikeltmek üçin ulanylan serişdelerdi. Emma Hudaýyň berekedi we Onuň Lýtuteriň işini dowam etdirmek üçin galdyran şol asylyly adamlarynyň zähmetleri bilen protestantlyk syndyrylmady. Onuň güýji şazadalaryň hoşniýetliligine ýa-da ýaragly güýjüne daýanmaly däl. Iň kiçi ýurtlar, iň pesgöwünli we iň kuwwatsyz milletler onuň galalaryna öwrüldi. Bu, özüni ýok etmegi meýilleşdirýän kuwwatly duşmanlaryň arasynda duran kiçijik Ženewady; bu, demirgazyk deňziniň çäge kenarlarynda Ispaniýanyň zalymlygyna garşy göreşýän Gollandiýady, ol wagt patyşalyklaryň iň beýigi we iň baýydy; bu, Reformasiýa üçin ýenişler gazanan sowuk we hasylsyz Şwesiýady.” Beýik Göreş, 234, 235.

Katolik buthanasy, öz butparaz döp-dessurlarynyň we adatlarynyň Hudaýyň Sözünden ýokarda durýandygyny öňe sürüp, Mukaddes Kitaby adamlardan gizlemek üçin ellerinden gelen ähli zadý etdiler. Laodikeýa Adventizminiň ýolbaşçylary, Ellen Waýtyň ýazgylary sebäpli garşy çykýanlary kazyýete çekmezler, emma özlerini Battle Creek-iň ýolbaşçylary diýip ykrar edýän katolikler

muny ederler. Katoliklikde janawaryň düýp manysy dini maksatlary amala aşyrmak üçin dünýewi häkimiýeti ulanmakdyr. Adventizm öz edaralaryny dolandyrmak üçin kanuny dünýewi güýji gözlände, olaryň “mukaddes tertibiniň” miweleri görünýär.

Ispan inkwizisiýasynyň auto-da-fé (“iman amaly”) dabaralarynyň çäginde gamyş we haç Mesihiň haça çüýlenmegi bilen baglanyşykly nyşanlaýyn unsurlar hökmünde ýüze çykýar. Gamyş Isanyň tiken täji geýdirilen mahalynda eline berlen ýaňsylaýjy hasany aňladýar; ol Rim esgerleri tarapyndan Ony urmak üçin ulanylyp, ýaňsylaýşyň, ejiriň we äsgermezçiligiň nyşanyna öwrülýär.

Haç auto-da-fé ýörişlerinde görnükli şekilde görkezilýär. Ýaşyl haç (köplenç gara krep bilen örtülen) Inkwizisiýanyň nyşany bolup hyzmat edipdir; ol bir gün öň aýratyn taýýarlyk ýörişinde alnyp çykylýar we çäräniň dowamynda görkezilýärdi. Ol tribunalyň ygtyýaryny alamatlandyrýardy.

Harytlaryň proskripsiýasy diýlende, kazyýet tarapyndan ýazgarylýan adamyň emläginiň müsadirä edilmegi (sekwestirlenmegi ýa-da proskripsiýa edilmegi) göz önünde tutulýar; bu, tribunalyň maliýeleşdirmek we bidgatçylygy jezalandyrmak üçin Inkwizisiýanyň giňden ulanan jezasydy. Bu ýagdaý auto-da-fé hökümnalarynda köpçüligiň önünde yglan edilýärdi, munuň bilen aýyk masgaralama we önüni alyş täsiri aýratyn nygtalýardy.

Ellen G. Waýtyň ýazgylary, üzümligiň aýdylýan aýdymyny dymdyrmaga synanyşyp onuň ýazgylaryny gadagan etjek ýolbaşçylygy aýdyň we gutarnykly görnüşde ýazgarýar; emma bu olaryň mukaddes däl tertibiniň in soňky hereketidir, olar Ýekşenbe kanunynda öz häsiýetlerini aç-açan ýüze çykarmazlarynyň öň ýanyndaky hereketidir. “Katolik ýörişi” güne tagzym edýän gadymy ýigrimi baş adam bilen sazlaşýar. Aşakdaky dört abzasda, birinji abzas “soňky günlerde” bolan “Hudaýyň adyny göterýän halkyny” orta goýýar. Bu parçanyň öwredişi aýdyňdyr: soňky günlerde, Ýedinji gün adventist ruhanylary “ybadathanalarda we aýyk howadaky uly ýygnaklarda” “adamlaryň üstüne hepdäniň birinji gününü berjaý etmegiň zerurlygyny” ündärler.

“Rebbi soňky günlerde Öz adyny daşayandyklaryny aýdýan halky bilen jedelleşýär. Bu jedelde jogapkär wezipelerdäki adamlar Nehemiýanyň tutan ýoluna düýbünden garşy bir ýol tutarlar. Olar diňe bir özleri Sabata üns bermezler we ony äsgermezler, eýsem ony adat bilen döp-dessurlaryň harabalygynyň astynda gömüp, başgalaryň hem ony berjaý etmegine päsgel bermäge çalşarlar. Ybadathanalarda we aýyk howadaky uly ýygnaklarda ruhanylar halka hepdäniň birinji gününü berjaý etmegiň zerurdygyny nygtarlar. Deňizde we gury ýerde betbagtçylyklar bar; we bu betbagtçylyklar artar, bir heläkçilik beýlekisiniň yzyna eýerip geler; we wyždanly Sabat saklaýjylaryň kiçi topary, ýekşenbäni äsgermezlik edýändigleri üçin dünýäniň üstüne Hudaýyň gazabyny getirýänler hökmünde görkeziler.”

Bu ýerde Ýedinji Günli Adventistleriň ýekşenbe gününü tutmagy goldajak, şeýle hem “wyždanly Sabat saklaýjylaryň kiçi toparyny” “görkezip berjek” “Hudaýyň ady tutulýan halky” hökmünde anyk görkezilýändigini aýdyňdyr. Indiki abzasynda ol öňki asyrlaryň yzarlamalarynyň gaýtalanjakdygyny nygtaýar. Ondan öňki abzas onuň Hudaýyň ady tutulýan halkyny, özüniň wyždanly Sabat saklaýjylar diýýänleri bilen garşylyklykda tanatmagy bilen tamamlanýardy. Soňra ol geçen döwrüň taryhlaryny getirýär we şol taryhlaryň ahyrky günlerde gaýtalanjakdygyny

duýdurýar. Ol örän aýdyňdyr.

“Şeýtan bu ýalançylygy dünýäni ýesir etmek üçin öňe sürýär. Onuň maksady adamlary ýalňyşlyklary kabul etmäge mejbur etmekdir. Ol ähli galp dinleriň ýaýradylmagynda işjeň rol alýar we nädogry taglymatlary güýje sokmak ugrunda edýän tagallalarynda hiç zatdan saklanmaz. Dindarlyk joşgunynyň perdesi astynda, onuň ruhunyň täsiri astynda galan adamlar öz hemynsany üçin iň rehimsiz jebir-jepalary oýlap tapdylar we olaryň üstüne iň aýylganç azaplary inderdiler. Şeýtan bilen onuň wekillerinde heniz-de şol bir ruh bardyr; geçmişň taryhy bolsa biziň günlerimizde gaýtalanýar.”

“Ýamanlygy amala aşyrmagy ýüreklerine we erklerine berk düwen adamlar bar; ýürekleriniň garaňky çuňluklarynda haýsy jenaýatlary etjekdiklerini kesgitlep goýdular. Bu adamlar özlerini aldadýarlar. Olar Hudaýyň beýik adalat düzgünini ret etdiler, onuň deregine bolsa öz standartlaryny bina etdiler we özlerini şol standart bilen deňeşdirip, özlerini mukaddes diýip ygylan edýärler. Reb olara ýüreklerinde nämäniň bardygyny ýüze çykarmaga, olara höküm edýän hojaýynyň ruhuny amal etmäge rugsat berer. Ol olara Öz kanunyna bolan ýigrenjini, onuň talaplaryna wepaly bolanlara edýän garaýyşlarynda görkezmäge ýol berer. Olar Mesihe haça çüýländen märekäni gyjyndyran şol bir dini gazap-hyjuw ruhy bilen herekete getiriler; buthana bilen döwlet şol bir zaýa sazlaşykda birleşer.”

“Şu günki ýygnaç gadymy ýewreýleriň yzyna düşdi; olar Hudaýyň buýruklaryny öz däp-dessurlary üçin bir gapdala goýdular. Ol düzgünnamany üýtgetdi, baky ähti bozdy, we indi, şol wagt bolşy ýaly, tekepbirlik, ynamsyzlyk hem-de imansyzlyk munuň netijesidir. Onuň hakyky ýagdaýy Musanyň aýdymyndan alnan şu sözlerde açyk görkezilendir: ‘Olar özlerini zaýaladylar, olaryň menekleri Onuň çagalarynyň menegi däl; olar azgyn hem egrilen nesildir. Eý, akmak we paýhassyz halk, Rebbi şeýdip jogaplandyrýarsyňyzmy? Seni satyn alan Atanyň şol dälmi? Ol seni ýaratmadykmy, seni berkidip goýmandyrmy?’” Review and Herald, 1884-nji ýylyň 18-nji marty.

Pygamberlik Ruhunda Hudaýyň wepaly halkynyň ahyrzaman yzarlanşyny kesgitleýän parça yzyna parça bardyr, we onuň görkezýän “şu günün ybadathanasy” umuman hristiançylyk däl-de, gaýtalap ýehudy ybadathanasy bilen nusgalanan diýip kesgitleän şol ybadathanadyr. Onuň ýazgylaryndaky şol aýdyň parçalar, onuň düýşüniň örän ýerlikli görkezşi ýaly, Ýedinji Günüň Adventistler ybadathanasynyň Aýal dogan Waýtyň ýazgylaryna çäklendirmeler goýmak synanyşygynyň itergisidir. Onuň ýazgylaryna garşy edilen olaryň hereketleri, katolisizmiň mukaddes bir tertibine öwrülen Battle Creek ýolbaşçylary tarapyndan gadagan edilmeli onuň öýüniň aç-açan emläkleri bolup durýardy. Onuň ýazgylaryna garşy hüjümleri, Ýeremiýanyň ýazgylaryna edilen hüjüm arkaly hem şekillendirilýär. Ellen Waýtyň düýşi Ýeremiýanyň ýazgylarynyň ýakylmagynyň ikinji saýatydyr.

Laodikeýa Adventizminiň üçünji neslinde esasy tema ylalaşyk boldy. Üçünji nesil Pergam ybadathanasy bilen aňladylýar. 1919-njy ýylda W. W. Preskottiň The Doctrine of Christ atly kitabynyň neşir edilmeginden başlap, 1957-nji ýylda Questions on Doctrine kitabynyň neşir edilmegine çenli bolan döwür, alfa neşiri bilen başlanýan we omega neşiri bilen tamamlanýan geçiş döwrüni alamatlandyrýar. Birinji kitap W. W. Preskottiň Ýahuda tioresiniň Arslanyny ret edip,

onuň ornuna Mesihe degişli dönük protestant garaýşyny kabul edendigini görkezdi. Preskottiň ýerlikli atlandyrylan The Doctrine of Christ atly kitaby Millerit pygamberlik habaryny içinden boşadyp, diňe katoliklikde we dönük protestantlykda sežde edilýän Isanyň boş kesgitlemesini galdyrdy. Şol nesildäki in soňky kitap bolsa, Hudaýyň kanunyny, Onuň adalatyny we merhemetini ýykyp-ýumurýan mukaddesleşdirilişi we aklanmagy kesgitleýär. Gadymy Ysraýyla Hudaýyň kanunynyň amanat saklaýjylary bolmak jogapkärçiligi berlipdi, Adventizm bolsa diňe bir Hudaýyň kanunynyň däl, eýsem Onuň pygamberlik Sözüniň hem amanat saklaýjysy bolmalydy. 1919-njy ýylda Hudaýyň pygamberlik Sözüniň goragyny ret eden bir kitap neşir edildi; bu, Laodikeýa Adventizminiň üçünji nesliniň başlangyjyny belläpdi, şol nesil bolsa Hudaýyň kanunyny ret edýän kitap bilen tamamlandy.

“Eger-de ýüregiňiziň tersligi bilen özüňizi erkine goýberseňiz we buýsanç hem-de özüňizi dogry hasaplamak arkaly öz kemçilikleriňizi boýun almasaňyz, onda siz Şeýtanyň synaglaryna boýun egdirilen halda galdyryljaksyňyz. Eger Reb öz ýalňyşlyklaryňyzy aýan eden wagtynda siz toba etmeseňiz ýa-da olary boýun almadyk bolsaňyz, Onuň ylahy tertibi sizi şol bir ýoldan gaýtadan-gaýtadan geçirer. Siz şuna meňzeş häsiýetdäki ýalňyşlyklary etmäge goýberilersiňiz, paýhasdan mahrum bolmagaňyzy dowam etdirersiňiz we günäni dogrulyk, dogrulygy bolsa günä diýip atlandyrarsyňyz. Şu soňky günlerde höküm sürjek köp sanly aldawlar sizi gabap alar, siz ýolbaşçylary çalyşarsyňyz-da, muny edendigiňizi bilmersiňiz.” Review and Herald, December 16, 1890.

Pergamos, üçünji ybadathana, Týatira getirdi; ol papalyk ybadathanasydyr, bu bolsa dördünji nesildir; şol wagtda 25 adam Týatiranyň häkimiýetiniň nyşanynyň önünde tagzym edýär.

Irki döwrüň koloniýaçylary tarapyndan kabul edilen, ses bermäge ýa-da raýat hökümetinde wezipe eýelemäge diňe ybadathananyň agzalaryna rugsat berýän düzgün örän zyýanly netijelere getirdi. Bu çäre döwletiň päkligini gorap saklamagyň serişdesi hökmünde kabul edilipdi, emma ol ybadathananyň bozulmagyna getirdi. Dinine uýýandygyny yglan etmek saýlaw hukugynyň we wezipe eýelemegiň şerti bolansoň, köpler diňe dünýewi syýasatny maksatlary bilen hereket edip, ýürek özgerişi bolmazdan ybadathana goşuldylar. Şeýlelikde ybadathanalar ep-esli derejede iman etmedik adamlardan ybarat boldy; hatda ruhanylyk gullugynda-da diňe taglymatdaky ýalňyşlyklary saklaýanlar däl, eýsem Mukaddes Ruhun täzeleýji güýjünden bihabar bolanlar hem bardy. Şeýlelikde Konstantiniň günlerinden şu güne çenli ybadathananyň taryhynda ençeme gezek görülen şu hakykat ýene-de subut edildi: döwletiň kömegi bilen ybadathanany berkitmäge synanyşmagaň, şeýle diýeniň Hoş Habaryny goldamak üçin dünýewi häkimiýete ýüz tutmagaň nähili ýaman netije berýändigini. Ol şeýle diýdi: “Meniň Patşalygym bu dünýäden däl.” Ýahýa 18:36. Ybadathana bilen döwletiň birleşmegi, onuň derejesi näçe sähelçe bolsa-da, dünýäni ybadathana has ýakynlaşdyrýan ýaly bolup görünse-de, hakykatda diňe ybadathanany dünýä has ýakynlaşdyrýar.” Uly Dawalyş, 297.

“Ybadathana bilen döwletiň birleşmegi, onuň derejesi näçe-de ujypsyz bolsa-da, dünýäni ybadathana has ýakynlaşdyrýan ýaly görünse hem, hakykatda diňe ybadathanany dünýä has ýakynlaşdyrýar.” 1977-nji ýylyň 18-nji maýynda Bert B. Beach (ybadathananyň Demirgazyk Ýewropa–Günbatar Afrika bölüminiň ýolbaşçylaryndan biri bolup, ybadathanalaryň arasyndaky gatnaşyklar bilen meşgullanýardy) Rimde geçirilen toparlaýyn kabul edişlikde antihrista, Papa

Pawel VI-a altyn bilen örtülen medaly gowşurdy. Bu çäre Dünýä Dini Maşgala Toparlarynyň Sekretarlarynyň Maslahatynyň duşuşygynyň bir bölegi bolupdy. Bu waka Adventist Review-da (1977-nji ýylyň 11-nji awgusty) habar berildi we Religious News Service tarapyndan resmi SDA wekiliň Pontifik bilen ilkinji gezek duşuşmagy hökmünde bellendi.

Mukaddes Ýazgylardan bir zady kemeldýän ýa-da olara bir zat goşýanlaryň üstüne Reb lagnat yglan etdi. Beýik MEN BAR bolan, iman we taglymat üçin kada nämeden ybarat bolmalydygyny kesgitledi, hem-de Injili öý-hojalyk kitaby bolsun diýip niýet etdi. Hudaýyň sözüne berk ýapyşýan ybadathana Rimden düýbünden ylalaşmazlyk bilen aýrydyr. Protestantlar bir wagtlar şu beýik dinden çykyş etmiş ybadathanadan şeýle hem aýrydylar, emma olar oňa has-da ýakynlaşdylar we henizem Rim Ybadathanasyna ýaraşmak ýolundadylar. Rim hiç wagt üýtgemeyär. Onuň ýörelgeleri iň kiçi derejede-de üýtgedi. Ol özü bilen Protestantlaryň arasyndaky boşlugy azaltmady; öňe gidişiň baryny olar etdiler. Emma bu şu günün protestantçylygy barada nämäni görkezýär? Bu adamlary imansyzlyga ýakynlaşdyrýan zat Mukaddes Kitabyň hakykatynyň ret edilmegidir. Öz bilen Papalyk arasyndaky aralygy azaldýan zat yza gaýdýan ybadathanadyr.

Lýuter, Kranmer, Ridli, Huper we hakykatyň hatyrasyna şehit bolan münlerçe asylyly erkekler ýaly ruhlar hakyky protestantlardyr. Olar protestantçylygyň romanizm bilen birleşmäge ukyply dældigini, eýsem Papalygyň ýörelgelerinden gündogar bilen günbataryň arasyndaky ýaly çäksiz derejede aýry bolmalydygyny yglan edip, hakykatyň wepaly garawullary hökmünde durdular. Şeýle hakykat goragçylary “günä adamy” bilen, edil Mesih bilen Onuň resullarynyň sazlaşyp bilmeýşi ýaly, hiç hili sazlaşyp bilmezdi. Öňki asyrlarda dogruçyl adamlar Rim bilen baglanyşmagyň mümkin dældigini duýýardylar we bu ýalňyşlyk ulgamyna garşy duruşlary mal-mülke we janyna howp salmak bilen dowam etdirilen hem bolsa, özläriniň aýrylygyny saklamaga batyrgaýdylar hem-de mertlik bilen hakykat ugrunda göreşdiler. Injil hakykaty olar üçin baýlykdan, abraýdan, hatda ömrüň özünden hem gymmatlydy. Olar hakykatyň yrymlar we ýalan sophizmanyň agyr üýşmegi astynda gömülmegine çydap bilmeýärdiler. Olar Hudaýyň Sözüni ellerine alyp, hakykatyň baýdagyny halkyň önünde galdyrdylar we Injili yhlasly öwrenmek arkaly Hudaýyň özlärine aýan eden zatlaryny gaýduwsyzlyk bilen yglan etdiler. Olar Hudaýa wepalylyklary üçin iň rehimsiz ölüm bilen jan berdiler, emma öz gany bilen bize erkinlikleri we artykmaçlyklary satyn aldylar; protestantdygyny aýdýanlaryň köpüsi bolsa bu zatlary ýamanlygyň güýjüne aňsatlyk bilen tabşyrýar. Emma biz şeýle gymmat bahadan satyn alnan bu artykmaçlyklary elden berermik? Biz gökleriň Hudaýyna masgaraçylyk edermik we Ol bizi Rim boýnundurygyndan azat edeninden soň, ýene-de özümiň şu Mesihe garşy güýjüň gulçulygyna salarmyk? Biz dini erkinligimizi, Hudaýa öz wyždanymyzyň buýrugyna görä ybadat etmäge bolan hukugymyzy gol çekip tabşyryp, özümiň bozulyp gidendigimizi subut edermikä?

Lýuteriň daglarda we jülgelerde ýaňlanan, Ýewropany ýer titremesi dek sarsdyran sesi Isanyň asylyly resullarynyň bir goşunyny meýdana çagyrdy, olaryň goraň hakykaty bolsa otly odunlar bilen-de, jebirler bilen-de, zyndanlar bilen-de, ölüm bilen-de dymdyrylyp bilinmedi; we şindi hem şehitleriň şol asylyly goşunynyň sesleri bize Rim häkimiýetiniň ahyrky günleriň önünden aýdylýp goýlan dinden döňükligini, Pawlusuň hatda öz döwründe hem işe başlaýandygyny gören kanunsyzlygyň syrдыgyny aýdyp dur. Rim katoliklik çalt depginde güýje girýär. Papalyk

artýar, hakykaty eşitmekden gulaklaryny sowanlar bolsa onuň aldawçy ertekilerine gulak asýarlar. Papalyk ybadathanalary, papalyk kollejlery, monastyr aýal jemagat öýleri we monastyrlary köpeliýär, protestant dünýäsi bolsa ukuda ýaly görünýär. Protestantlar olary dünýäden tapawutlandyran aýratynlyk nyşanyny ýitirýärler we özlery bilen Rim häkimiýetiniň arasyndaky aralygy gysgaldýarlar. Olar hakykaty eşitmekden gulaklaryny öwürpdirler; Hudaýyň olaryň ýoluna saçan nuruny kabul etmäge meýilsiz bolupdyrlar, şonuň üçin hem garaňkylyga barýarlar. Olar rimlileriň we olar bilen ýaranlaşýanlaryň tarapyndan geçmişdäki zalym yzarlamalaryň täzeden janlanjakdygy baradaky pikire ýigrenç bilen garaýarlar. Olar Hudaýyň Sözüniň hut şeýle bir gaýtadan janlanşy doly önünden aýdýandygyny boýun almaýarlar hem-de soňky günlerde Hudaý halkynyň yzarlanmalydygyny ykrar etmeýärler, ýogsa Mukaddes Kitapda şeýle diýilýär: “Aždarha aýala gaharlanyp, Hudaýyň buýruklaryny saklap, Isa Mesihniň şaýatlygyna eýe bolan onuň nesliniň galany bilen söweşmäge gitdi.”

“Papalyk ynsan tebigatynyň dinidir, ynsanlaryň köpüsi bolsa olara günä etmäge ýol berýän, şol bir wagtda-da onuň netijelerinden boşadýan taglymaty söýýär. Adamlar hökmany suratda haýsydyr bir dinli bolmalydyrlar, ynsan oýlap tapan, emma ilahi ygtyýarlyk talap edýän bu din bolsa ten häsiýetli akyla laýyk gelýär. Özlerini akyldar we parasatly hasap edýän adamlar dogrulygyň ölçeginden, on tabşyrykdan, tekepbirlik bilen ýüz öwürýärler we Hudaýyň ýollaryny öwrenmegiň öz mertebelerine laýyk dældigini pikir edýärler. Şonuň üçin hem olar ýalan ýollara, gadagan edilen ýollara girýärler, öz-özüne bil baglaýan, özüni ulaldan bolýarlar; Isa Mesihniň nusgasy boýunça däl-de, papanyň nusgasy boýunça ýaşaýarlar. Olar ruhylygyň we özüni inkär etmegiň iň az talap edilýän dini görnüşine eýe bolmak isleýärler; mukaddeslenmedik ynsan hikmeti bolsa olary papalygy ýigrenmäge alyp barmaýandygy sebäpli, olar onuň düzgünlerine we taglymatlaryna tebigy ýagdaýda çekilýärler. Olar Rebbiň ýollarynda ýöremek islemeýärler. Olar Hudaýy doga bilen we pesgöwünlilik bilen, Onuň Sözüni akyllý-düşünjeli bilmek arkaly gözlemek üçin özlelerini gaty köp ýagtylandyrylan hasap edýärler. Rebbiň ýollaryny bilmäge ähmiýet bermändikleri sebäpli, olaryň akyllary aldawlar üçin bütinleý açykdyr, ýalany kabul etmäge we oňa ynanmaga doly taýyndyr. Olar iň bimany, iň bir-birine sygmaýan ýalanlaryň özlere hakykat hökmünde ýöňkelmegine-derazydyrlar.”

“Şeýtanyň aldawdaky baş eseri papalykdyr; we Rimçilige uly akyl garaňkylygynyň bir döwrüniň amatly bolandygy görkezilen bolsa, uly akyl nurunyň bir döwrüniň hem onuň güýjüne amatly boljakdygy-da görkeziler; çünki adamlaryň aňlary özleleriniň artykmaçlygyna jemlenýär we olar Hudaýy öz bilimlerinde saklamagy halamaýarlar. Rim ýalňyşmazlygyny öňe sürýär, protestantlar hem şol bir ugruň yzyna düşýärler. Olar hakykaty agtarmagy we ýagtylykdan has beýik ýagtylyga gitmegi islemeýärler. Olar özlelerini öňýargy bilen gabap alýarlar we aldanmaga hem-de başgalary aldamaga meýilli ýaly görünýärler.

“Ýöne ybadathanalaryň garaşy ruhdan düşüriji bolsa-da, muňa garamazdan umytsyzlyga düşmegiň hajaty ýokdur; çünki Hudaýyň Öz hakykatyna wepalylygyny saklajak, ynançlarynyň we taglymatlarynyň düzgüni edip diňe Mukaddes Kitaby, diňe Mukaddes Kitaby kabul etjek, ölçegi ýokary galdyrjak hem-de üstünde: «Hudaýyň buýruklary we Isanyň imany» diýip ýazylan baýdagy belentde saklajak bir halky bardyr. Olar päk Hoş Habara gymmat bererler we Mukaddes Kitaby öz ynançlarynyň hem-de taglymatlarynyň binýady ederler.”

“Şeýle bir wagtda, ýagny adamlar Hökmürowan Rebbiň kanunyny bir gyra taşlaýan mahalynda, Dawudyň dogasy ýerliklidir: — «Ýa Reb, Sene işe başlamagyň wagty geldi; çünki olar Seniň kanunyňy puja çykardylar». Biz şeýle bir zamana golaýlaşýarys welin, Hudaýyň kanunynyň üstüne tas bütinleý umumy äsgermezçilik döküler we Hudaýyň tabşyryklaryny berjaý edýän halky örän berk synalşyga sezewar bolar; emma başgalar onuň hökmany talaplaryny görmeýändigini we duýmaýandygy üçin olar Ýehowanyň kanunyna bolan hormatyny ýitirerlermi? Hudaýyň tabşyryklaryny berjaý edýän halk, edil Dawut ýaly, adamlar ony bir gyra taşlap, üstüne hormatsyzlyk we ýigrenç ýagdyrдыgyça, Hudaýyň kanunyna şonça-da uly hormat goýsun.” Signs of the Times, 19-njy fewral, 1894.

Antihreste Laodikeýa Ýedinji Gün Adventist buthanasynyň bir ýolbaşçysy tarapyndan altyn medal berilmezinden iki ýyl öň, 1975-nji ýylda, Ýedinji Gün Adventist buthanasyna garşy kazyýet işi gozgalypdy; EEOC v. Pacific Press Publishing Association (Kaliforniýanyň Demirgazyk etraby boýunça ABŞ-nyň Etrap kazyýetinde, Iş belgisi C-74-2025 CBR), onda Deň Zähmet mümkinçiligi Komissiyasy buthananyň neşirýat öýüne garşy iki zenan işgäriniň—Merikay Silveriň (iş gozgalan wagtyna çenli işden çykan öňki redaktor) we Lorna Tobleriň—adyndan hak töleginde we ýenilliklerde jynsa esaslanan kemsitme edilendigini öňe sürüp, talap bilen ýüz tutdy. Buthana öz amallaryny böllekleyin dini ýenilliklere salgylanmak we öz dolandyryş gurluşyny ara alyp maslahatlaşmak arkaly gorady.

1976-njy ýylyň 6-njy fewralynda senelenen kasamly beýannamada (kazyýete tabşyrylan gorag beýannamasynyň bir bölegi), Nil C. Wilson (ol wagt kilisäniň Demirgazyk Amerika Bölüminiň prezidenti bolup, soňra 1979–1990 ýyllarda Baş Konferensiýanyň prezidenti boldy) kilisäniň Rim Katoliklik baradaky taryhy garaýyşlaryna degip geçdi. Bu beýanname kilisäni papalyk ulgamyna meňzeş “ierarhiýa” bar diýip häsiýetlendirmelere garşy delil getirmek ýagdaýynda berildi. Degişli doly sitata şudur: “Ýedinji gün adventistleri kilisesiniň durmuşynda bu mezhebiň aç-açan Rim Katoliklik garşy garaýyş tutan bir döwrüniň bolandygy, hem-de ‘ierarhiýa’ adalgasynyň kilise dolandyrylyşynyň papalyk görnüşine ýüzlenmek üçin ýigrençli manyda ulanylandygy hakykat bolsa-da, Kilisäniň şol garaýyşy bu asyryň başky döwründe we geçen asyryň soňky döwründe konserwativ protestant mezhepleriniň arasynda giňden ýaýran antipapalizmiň ýüze çykyşyndan başga zat däldi; we häzirki wagtda, Ýedinji gün adventistleri kilisesine degişli derejede aýdylanda, ol garaýyş taryhy galyndylaryň zibilhanasyna taşlandy.”

Bu, Ylhamda papalygy “haýwan” ýa-da mesih-düşman hökmünde tanadan ybadathananyň döp bolan pygamberlik düşündirişinden daşlaşmany görkezýär. Ybadathananyň içinde-de, daşynda-da bolan tankytçylar muny häzirki zaman ekumenizmine ýa-da hukuk goraglaryna laýyk gelmek üçin şol anti-katolik garaýyşy peseltmek ýa-da ondan ýüz öwürmek hökmünde düşündirdiler. Wilson 1985-nji ýylda şeýle diýende, ybadathananyň dürli Diwizionlarynyň Prezidentlerini “kardinallar” diýip atlandyrdy: “... Uzak Gündogaryň ähli ýurtlaryndan bir-de ‘kardinal’ ýok, emma Afrikadan, ähtimal, iki ‘kardinal’ bolar.”

Uayt uýam Waýt öz bilen papanyň arasyndaky aralygy azaldýan ybadathananyň ýüz dönderen ybadathana bolandygyny aýtdy! Üçünji nesliň ylalaşygy Ezekiel sekizinji babda Tammuz üçin aglamak bilen, hem-de Pergamosyň ylalaşygy arkaly görkezilýär. 1863-nji ýyldan 1888-nji ýyla

çenli ilkinji nesil Efes ybadathanasyny aňladýardy, ýagny ilkinji söýgüsini ýitiren bir ybadathanany; Millerçi hereketiň ilkinji söýgüsi bolsa pygamberlik habarydy, şol pygamberlik habarynyň ilkinji baby hem 1863-nji ýylda bir gyra goýlan “ýedi wagt”dy.

1888-nji ýyldan 1919-njy ýyla çenli aralykda, Smyrna hem-de Ezechiýeliň gizlin otaglary bilen aňladylan ikinji nesil, 1915-nji ýylda Uýam Waýt jaýlananda, Pygamberlik Ruhunyň ölümüne şaýady boldy. Şaýatlygy tamamlamak üçin dört nesil hakynda has giňişleýin maglumat zerurdyr, emma mürtedi halkyň Ellen Waýtyň ýazgylaryny nädip “gadagan” edip bilendigine ýa-da hepdäniň ilkinji gününü kabul ederlikli diýip öňe sürüp bilendigine doly göz ýetirmek üçin, artýan gozgaň dogry düşünilmelidir. Ýahuda Iýerusalimde “bu halka höküm sürýän” “Efraýymyň serhoşlary” bilen işleşýär, we Iýerusalimde höküm sürüp güne baş egýänler, Sinedrion bilen aňladylýar.

Biz bu öwrenişi indiki makalada dowam etdireris.

“Hudaýyň perzentleridiklerini aýdýanlaryň arasynda nähili az sabyr görkezildi, biziň ynanjymyza bolmadyklara garşy nähili köp aýy sözler aýdyldy, nähili köp ýazgarylşar edildi. Köp adamlar başga ybadathanalara degişli bolanlara uly günäkärler hökmünde garadylar, emma Reb olara beýle garamaýar. Beýle garaýyş bilen başga ybadathanalaryň agzalaryna seredýänler, Hudaýyň gudratly eliniň astynda özlärini peseltmäge mätäçdirler. Olaryň ýazgarýan adamlary örän az nur, örän az mümkinçilik we artykmaçlyk alan bolup bilerler. Eger olar biziň ybadathanalarymyzyň agzalarynyň köpüsiniň alan nuruny alan bolsadylar, has hem uly depgin bilen öňe gidip, öz ynanjyny dünýäniň önünde has gowy görkezip bilerdiler. Öz nuruny bilen öwünýän, emma şonda-da şol nura görä ýöremeýänler hakynda Mesih şeýle diýýär: ‘Ýöne Men size aýdýaryn: höküm gününde Tir we Sidon üçin size garanyňda has çydamly bolar. Eý, Kapernahum [uly nur alan Ýedinji günün Adventistleri], sen göge çenli beýgeldildiň [artykmaçlyk babatda], dowzaha çenli aşak düşürilersiň; çünki sende edilen gudratly işler Sodomda edilen bolsady, ol şu güne çenli galardy. Ýöne Men size aýdýaryn: höküm gününde Sodom ýurdy üçin saňa garanyňda has çydamly bolar.’ Şol wagtda Isa jogap berip şeýle diýdi: ‘Eý, Ata, gökleriň we ýeriň Rebbi, Saňa şükür edýärim, çünki Sen bu zatlary öz pikirinde akyldar we paýhasly bolanlardan gizläp, olary bäbeklere aýan etdiň.’”

““Indi, Reb şeýle diýýär: siz bu işleriň ählisini etdiňiz; Men size irden turup sözledim, ýöne siz gulak asmadyňyz; Men sizi çagyrdym, ýöne siz jogap bermediňiz. Şonuň üçin Men Öz adym bilen atlandyrylýan, siziň bil baglaýan bu öýüňize, hem size we ata-babalaryňyza beren ýerime Şiloga edişim ýaly ederin. Men ähli doganlaryňyzy, ýagny Efraýymyň tutuş neslini Öz huzurymdan kowup çykarşym ýaly, sizi hem Öz huzurymdan kowup çykararyn.”

Reb biziň aramyzda örän uly ähmiýetli edaralary berkarar etdi, olar bolsa dünýewi edaralaryň dolandyrylyşy ýaly däl-de, Hudaýyň tertibine görä dolandyrylmalydyr. Olar diňe Onuň şöhratyna gönükdirilen nazar bilen dolandyrylmalydyr, şeýdip her hili ýol bilen heläk bolýan jandarlaryň halas edilmegi üpjün edilsin. Hudaýyň halkyna Ruhun şaýatlyklary gelip ýetdi, emma köpler käýinçlere, duýduryşlara we maslahatlara gulak asmadylar.

““Eý, indi muny diňläň, eý akylsyz we düşüňjesiz halk; gözleri bolup görmeyänler, gulaklary bolup eşitmeýänler: Reb şeýle diýýär: siz Menden gorkmaýarsyňyzmy? Menim huzurymyň

öňünde titremejekmisiňiz? Men deňziň serhedi hökmünde gumy ebedi çäk edip goýdum, ol ondan geçip bilmez; onuň tolkunlary joşsa-da, ýeňip bilmezler; güwleseler-de, ondan aşyp geçip bilmezler. Emma bu halkyň ýüz dönderiji we pitneçi ýüregi bardyr; olar ýüz dönderip gitdiler. Olar ýüreklerinde-de: “Geliň indi, öz Hudaýymyz Rebden gorkalyň; Ol öz wagtynda irki ýagyşy-da, soňky ýagyşy-da berýär; hasylyň bellenen hepdelik möwsümlerini bize saklap berýär” diýmeýärler. Siziň etmişleriňiz bu zatlary yzyna gaýtardy, siziň günäleriňiz bolsa ýagyş zatlary sizden saklady.... Olar kazylyk etmeýärler: ýetimiň işine, dogrusy, olaryň işi rowaçlanýar; garybyň hukugyna bolsa kazylyk etmeýärler. Reb şeýle diýýär: Men bu zatlar üçin jezalandyрмаýynmy? Şeýle bir milletden janym ar almazmy?”

“Reb şeýle diýmäge mejbur bolarmy: «Sen bu halk üçin doga etme, olar üçin ne nalanyş, ne-de doga sesini galdyr, maňa şepagat hem etme; çünki Men seni diňlemerin»? «Şonuň üçin ýagynlar saklanyp goýuldy, giçki ýagyş hem bolmady.... Sen şu wagtdan başlap Maňa: Eý Atam, ýaşlygymyň ýolbeledi Sensiň, diýip gygyryp ýüz tutmarsyňmy?»” Review and Herald, August 1, 1893.